

Kılıç Ali (Süleyman Asaf 1888-1971)

Asıl adı Süleyman Asaf olan Kılıç Ali 1888 yılında İstanbul'da doğdu. Baba tarafı Rodos'tan göç etmiştir. Hüsrevoğulları sülalesine mensup olan Tevfik Beyin oğludur. Anne tarafı ise Kafkasya'dan, 1890'larda göç ederek Hendek'e yerleşmiştir. Annesi Demsaz Hanımdır. Babası Tevfik Bey Asker olmuş ve Saray Muhafız Kitası'nda albay rütbesine kadar yükselmiştir. Tevfik Bey ve Demsaz Hanım evliliğinden bir erkek üç kız çocuğu dünyaya gelmiştir. Kılıç Ali ailenin tek erkek çocuğudur. Kılıç Ali Bey Gedikli Küçük Zabit Mektebi'nden 1906 yılında mezun olmuş. Harp Okulu mezunu olmamasına rağmen, başarılı hizmetleri nedeniyle 1909'da teğmenliğe, 1915'te üsteğmenliğe yükselmiştir. Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi'nde görev yaptığı sırada bacağından yaralanmış ve Almanya'da tedavi olduktan sonra 1916 yılında yurda dönmüştür. 1918 yılında yüzbaşılığa terfi eder Bu rütbede iken "Birinci Sınıf Harp Nişanı" ile taltif edilmiştir. Bu arada Başkomutan Vekili ve Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın kardeşi, Nuri Paşa'nın yaveri olmuş, Nuri Paşa'nın Komutanı olduğu Kafkas İslam Ordusu'nun Azerbaycan'ı Ermeni ve Rus işgalinden kurtarma hareketinde görev alarak 14-15 Eylül 1918 çarpışmalarından sonra kurtarılan Bakü'ye gitmiştir. Birinci Dünya Savaşı sonunda imzalanan Mondros Mütarekesi hükümleri gereği Osmanlı kuvvetlerinin Kafkaslardan çekilmesi öngörüldüğünden Kılıç Ali Bey de İstanbul'a dönmüştür. Birinci Dünya Savaşı'nda uğranılan hezimet vatanperver Türk subaylarını derinden etkilemiş, İstanbul'da huzur bulamayan idealist genç subaylardan Yüzbaşı Selim (Yörük), Yüzbaşı Osman (Tufan) ve Yüzbaşı Asaf (Kılıç Ali) vatanın kurtuluşu için birlikte mücadeleye atılmışlardır. Bu askerler Kurtuluş Savaşı yıllarında "Galip Hoca" diye anılan Celal (Bayar)'in yönlendirmesiyle, Milli Mücadeleye katılmaya karar vererek 1 Eylül 1919 tarihinde Mustafa Kemal'in Sivas'taki karargâhına ulaşırlar. Mustafa Kemal Paşa, bu genç subayları geçmişte Nuri Paşa'nın yakınında olduğundan "Enver Paşa'nın adamları" olarak görmüş ve başlangıçta onlara fazla ilgi göstermemiştir. Ancak Yüzbaşı Asaf, Mustafa Kemal Paşa'nın verdiği bütün görevleri başarıyla yerine getirmiş, sonra da huzurunda büyük bir sınavdan geçmiş ve başarmıştır. Bu arada Mustafa Kemal Paşa, Yüzbaşı Asaf'ın adını Kılıç Ali olarak değiştirmiş (soyadı kanunundan sonra Ali Kılıç olmuştur) ve kendisini iki arkadaşıyla birlikte Güney Cephesi'nde Antep ve Maraş bölgelerinin kurtuluş mücadelesinde görevlendirmiştir. Kılıç Ali Bey, yanında Osman Tufan ve Selim Yörük olduğu halde görev bölgesine gelerek Antep-Maraş ve Havalisi Kuvayı Milliye Komutanı olarak Fransızlara ve Ermenilere karşı yürütülen savunmayı örgütlemiştir. Fransızları Maraş'tan çıkardıktan sonra emrindeki kuvvetlerle 12 Şubat 1920'de Antep'e gelmiş ve şehrin savunmasına güç vermiştir. Kuvayı Milliye birlikleri, bu iki şehirde olağanüstü bir savunma örneği vererek Fransa'yı Ankara Antlaşmasını imzalamaya mecbur bırakmışlardır. Kılıç Ali Bey; 4 Nisan 1920'de yapılan Büyük Millet Meclisi seçimlerinde Antep Milletvekili olmuş ancak, Meclis'ten izinli olarak cephedeki görevini sürdürmüştür. Kurtuluş Savaşı'nın en kritik döneminde Yozgat'ta Çapanoğulları'nın isyan çıkarması üzerine, fırka komutanı yetkisiyle askerî kuvvetleriyle bölgeye intikal etmiş ve aynı amaçla görevlendirilen Çerkez Ethem kuvvetleriyle birlikte; söz konusu isyanın bastırılmasında çok önemli bir rol oynamıştır. Bu sırada, bölgenin Sıkıyönetim Amirliği'ni yapmıştır. İsyanın bastırılmasından sonra, 25 Temmuz 1920 tarihinde Ankara'ya gelen Kılıç Ali Büyük Millet Meclisi çalışmalarına katılmıştır. 22 Eylül 1920 tarihinde ise Ankara İstiklal Mahkemesi'ne üye seçilmiş ve bu görevini İstiklal Mahkemesi devam ettiği sürece aralıklarla yürütmüştür. Kılıç Ali; Antep'in 8 Şubat 1921'de Fransızlar tarafından işgali üzerine, 14 Şubat'ta Büyük Millet Meclisi Başkanlığı Muhafız Bölüğünden emrine verilen 30 kişilik süvari müfrezesiyle tekrar bu yöreye gönderildi. Ancak Fransızlarla anlaşma sürecine girilmesiyle Meclise döndü ve İstiklâl Mahkemesinde ki görevine devam eder. III üncü ve son toplantı yılında Millî Savunma Komisyonunda çalıştı. II nci dönemde yeniden Gaziantep Milletvekili oldu. İstiklâl Savaşı'nda gösterdiği olağanüstü fedakârlık ve yararlılık nedeniyle, TBMM'nin 24 Ekim 1923 tarihli kararıyla Kırmızı-Yeşil Şeritli İstiklâl Madalyası ile ödüllendirilen ilk üç kişi

arasında yer aldı. Madalyası TBMM Genel Kurulunun 23 Mart 1925 tarihindeki birleşiminde ilk kez yapılan törende göğsüne takıldı. Kılıç Ali bu dönemde de Millî Savunma Komisyonunda ki çalışmasını sürdürdü. Takriri Sükûn (Huzurun Sağlanması) Kanununun kabulünden sonra kurulan, Ankara İstiklâl Mahkemesi Üyeliğine tekrar 7 Mart 1925'te seçilerek Meclisten ayrıldı. Asker kaçakları, soygun ve öldürme olayları yanında Terakkiperver Cumhuriyeti Fırkasının kapatılması, komünistler, saltanat ve hilafeti geri getirmek isteyenler, şapka giyilmesine, tekke ve zaviyelerin kapatılmasına karşı gelenler ve nihayet İzmir'de Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya suikast girişimi ve uzantısı olan ittihatçılar davalarının yargılamalarında bulunarak mahkemenin görevinin sona erdiği 7 Mart 1927'de tekrar yasama görevine döndü. III üncü, IV üncü ve V inci dönemlerde tekrar Gaziantep'ten Milletvekili seçilerek 1939 yılına kadar parlamentodaki görevini sürdürdü. Aynı yıl yapılan milletvekili seçiminde aday gösterilmedi. Diğer taraftan farklı bir görev olarak 26 Ağustos 1924'te kurulan Türkiye İş Bankasının kurucuları arasında yer aldı. 17 Mart 1939'a kadar Yönetim Kurulu Üyeliğini sürdürdü ve bazı banka kuruluşların murahas azalığını yaptı. 7 Haziran 1934'te süresini doldurduğundan söz ederek ordudan emekliliğini istemesi üzerine; 1919'da Maraş ve Antep yöresi Kuvayı Milliye Komutanlığı, 1920'de TBMM Başkanlığının emirleri ile Yozgat Tedip Kuvvetleri ve Sıkıyönetim Komutanlığındaki hizmetleri nedeniyle 408 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi gereğince milis miralay (Albay) sayıldığı bildirilerek emeklilik işlemi yapıldı. 26 Nisan 1952'de tekrar Türkiye İş Bankası Yönetim Kurulu Üyeliğine seçildi. 2 Haziran 1960'ta bu görevinden istifa etti. Uzun süre aktif olarak politikaya girmede. Ölümünden kısa süre önce, Tevfik Rüştü Aras ve bazı arkadaşlarıyla Yeni Türkiye Partisine katılarak seçimlere girdi ama bir sonuç alamadı. Kılıç Ali Bey, 14 Temmuz 1971'de İstanbul'da vefat etti. Dört kez evlenmiş, ilk eşi Hümeysra Hanım'dan Fahir, Gündüz, Mahmut Keskin ve Altemur adında dört erkek çocuğu dünyaya gelmiştir. Kılıç Ali Bey, 1919'dan 10 Kasım 1938'e kadar, kelimenin tam anlamıyla kendisini Atatürk'e adanmış, onun yanından hiç ayrılmamış ve onun sadık arkadaşı olmuştur.

Nâsır YÜCEER

KAYNAKÇA

Atatürk'ün Sırdaşı Kılıç Ali'nin Anıları, Der. Hulusi Turgut, İstanbul 2005.

Kılıç Ali, **Atatürk'ün Hususiyetleri**, İstanbul 1955.

"Kılıç Ali" maddesi, **Meydan Larousse**, 7. Cilt.

Türk Parlamento Tarihi Millî Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923, TBMM Vakfı Yayınları No: 6, Ankara 1995.

21/11/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/kilic-ali-suleyman-asaf-1888-1971/?pdf=3530> adresinden erişilmiştir